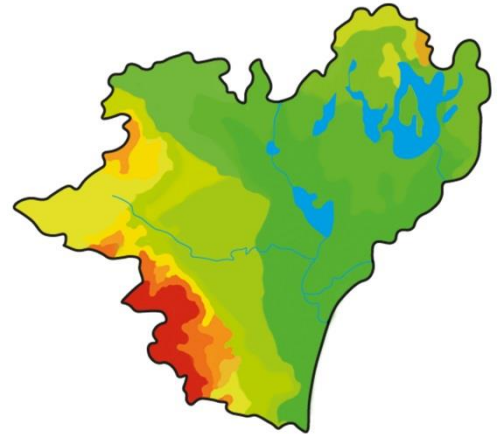

Grundvattenrådet för Kristianstadsslätten

Minnesanteckningar från det Grundvattenrådets möte den 1 mars 2023

Grundvattenrådet valde Lovisa Larsson, Kristianstads kommun, till mötesordförande.

Emma Anderberg antecknade.

GRUNDVATTENRÅDET FÖR
KRISTIANSTADSSLÄTTEN

Mötet inleddes med att Lovisa hälsade välkomna samt en presentationsrunda av samtliga deltagare under mötet

Ingrid Bornfeldt Persson, Hur jobbar Jordbruksverkets kompetenscentrum för en hållbar användning av vatten i jordbruket

Ingrid presenterade först Jordbruksverkets arbete mot en ökad och hållbar livsmedelsproduktion där miljöfrågorna inte är isolerade. Kompetenscentrum jobbar brett med vatten och i vattengruppen är fokus främst på kvantitetsfrågor.

Ingrid presenterade olika stöd som finns tillgängliga. En stor nyhet i år är stödet till bevattningsdammar som kan spara grundvatten och ytvatten vid behov. De dammar som gör mest nytta ska få stöd och ansökningar poängsätts därför. Stödet till våtmarker är fortsatt men inte längre för kombidammar. Det finns även stöd för täckdikning. Tvärvillkor kommer att kallas för grundvillkor och under 2023-2024 kommer det tre nya grundvillkor.

Ny EU-förordning om bevattning med renat avloppsvatten finns eftersom behovet av reglering uppkommit i EU, där det på vissa platser är vanligt med bevattning med renat avloppsvatten. Det finns många frågor att besvara innan det blir vanligt i Sverige men det sker lokalt, exempelvis på Gotland. Jordbruksverkets kompetenscentrum kan se vissa svårigheter för lantbruket men att det kan fungera lokalt eller till industrier, som till exempel kylvatten.

Ingrid berättade även om några projekt som Jordbruksverkets kompetenscentrum jobbar med. De utvecklar rådgivning angående delåtgärdsprogrammet för torka. Ett projekt om förbättrad vattenbalansberäkning pågår där de ska ha med bevattning. Jordbruksverket är med i projektet Rättvist vatten.

Fråga: hur länge har de haft bevattning med renat avloppsvatten på Gotland? Svar: Ganska länge.

Fråga: Vem har tillsynen för bevattning med renat avloppsvatten? Svar: Alla reningsverk som vill levererar vatten blir tillståndspliktiga. Det krävs även tillstånd för vissa dammar som lagrar det renade avloppsvattnet. Sedan kan vattnet pumpas till bevattningsdammar utanför tillståndet.

Fråga: Hur långt sträcker sig systemet geografiskt? Svar: Logistiken kan vara svår. Jordbruket behöver vara relativt nära reningsverket.

Kommentar: Om reningsverket är vid havet så sker en förflyttning av sötvatten till havet, och det kan vara bra att använda det renade avloppsvattnet till bevattning. Men om recipienten är en å så kanske vattnet behövs mer i ån.

Kommentar: Inte alla grödor är lämpliga för bevattning med renat avloppsvatten.

Fråga: Har Jordbruksverket tänkt på mineralinnehållet i vattnet till djurhållningen? Svar: De har mest fokus på kvantiteten så inte tänkt så mycket på detta.

Kommentar: I ett liknande område i Tyskland har de under 30 år bevattnat med renat avloppsvatten. Först fick lantbrukarna betalt för att ta emot det men nu får de betala en kostnad för vattnet. En del av vattnet pumpas till skogen och de läkemedelsrester och växtnäringsämnen kan då ge en dålig effekt i skogen men den äter inte människor.

Fråga: Varifrån kommer underlaget för den här poängsättningen av bevattningsdammar dom ska göras i samband med ansökan? Svar: SGU har levererat underlag.

Fråga: Avvattning av torvmark, är det skillnad mot dränering? Svar: De har precis börjat titta på detta. Det är en del av ett grundvillkor som kommer 2024. Ny avvattning av torvmark kommer att ingå men osäkert om underhåll av befintlig avvattnad torvmark ska ingå i grundvillkoret.

Fråga: Gäller Rättvist vatten grund- eller ytvatten? Svar: I först hand är det ytvatten eftersom det är ett projekt i Motala ström, osäkert om grundvatten ingår.

Andréa Raivander, The Absolut Company, Vattenbesparingsåtgärder inom industrin på Kristianstadsslätten

Andréa inledde med en presentation om TAC och deras arbete med hållbarhet. Företaget vill jobba mer cirkulärt och satsar på att bli vattenneutrala till 2030. Vattnet på Kristianstadsslätten är bra och de vill nyttja så lite som möjligt och utan negativ påverkan på kvaliteten på deras produkt.

Andréa presenterade deras water roadmap och flertalet projekt där de jobbat med att minska vattenförbrukningen och att återanvända processvatten eller vatten som blir en restprodukt i vissa delar av processen. Med deras roadmap har de minskat avloppströmmen och vattenanvändningen. Det krävs många projekt för att lyckas bli vattenneutrala till 2030.

Många delar av organisationen påverkas av arbetet med vattenbesparingar och det hänger ihop med klimatanpassning och energibesparingar. Därför finns det en energi- och vattengrupp med deltagare från alla olika delarna inom företaget. De jobbar enligt en princip om att samla in idéer och bedöma dem för att sedan eventuellt jobba vidare med dem som bedöms ge stor effekt.

Fråga: Hur många idéer på ett år får ni in i er energi- och vattengrupp? Svar: 10 -20 stycken per år.

Fråga: Hur gör ni med kylvatten? Svar: Detta tas från ån och skickas sen tillbaka till ån igen, det är endast ett lån av vatten.

Fråga: Hur länge förvaras den drank ni producerar? Svar: Den kan lagras ett tag, dranken håller.

Fråga: Ni har en vattendom på 730 000 och nyttjar cirka 500 000. Tidigare sökte ni om utökad vattendom men fick avslag. Har detta bidragit till ert arbete med vattenbesparing? Svar: Delvis har detta varit ett incitament. I efterhand kan vi se att det var ett klokt beslut av domstolen.

Fråga: Den matris ni använder i er bedömning av projekt i energi- och vattengruppen, ändras den om exempelvis priserna förändras? Svar: Ja, en bedömning med hjälp av matrisen kan förändras vid förändrade priser. Därför är det bra att spara idéer som idag kanske inte är lönsamma.

Fråga: Vill ni hellre skicka dranken torr? Svar: Nej, inte torr. Det går åt massor av bränsle att göra den helt torr och då ökar CO₂-utsläppen. Att höja TS-halten har diskuterats men det finns gott om processvatten så bra att använda det i dranken. Då kommer det vattnet till nytta till de djur som får dranken sen.

Fråga: Hur mycket används ert vattenbesparande arbete i er marknadsföring? Svar: Ingen marknadsföring i Sverige och utomlands är det inte så mycket fokus på detta.

Emma Anderberg och Mona Eliasson, Diskussionsforum om framtida vattenanvändning

Emma och Mona höll i ett diskussionsforum med två olika teman; tankeexperiment med en åtgärdsplan för att minska det totala vattenuttaget på norra Kristianstadsslätten samt vattenbesparande åtgärder – möjligheter och hinder.

Åtgärdsplan: tankar och idéer om hur en åtgärdsplan för att minska vattenuttaget på slätten kan se ut. Här följer en kort sammanfattning av några idéer som presenterades.

- Dålig kläm på vad som egentligen tas ut. Hur är kopplingen mellan grundvattennivåer och de faktiska uttagen?
- Fördela uttag mellan lantbrukare, i princip möjligheten att kunna låna av varandra.
- Mycket slöseri vid hushållskonsumtion: slöseri att spola med dricksvatten, automatisk avstängning av duschar i omklädningsrum, två ledningar för att återanvända vatten.
- Alla som har tillstånd har också kontrollprogram, det går att få bra koll på vad som tas ut. Allt ska lämnas in till länsstyrelsen.
- Distribuera tillstånd enligt en solidaritetsprincip. Överföringsledningar kan då vara en bra idé.
- Vissa grödor kan bevattnas med exempelvis Hammarsjövatten, som kan levereras via överföringsledningar om det behövs. Rätt vatten till rätt saker! Kräver eventuellt förändring av lagar för att kunna göras.
- Digitala mätare.
- Åtgärda ledningar som läcker.
- Mycket hårdgjorda ytor gör att regnvatten rinner till vattendrag istället för att bli grundvatten.
- Viktigt med samarbete över grupper.

- I framtiden kan inte allt vatten vara rent grundvatten, det krävs en annan syn på ytvatten och annat vatten.
- Informationsspridning till allmänheten. Detta kan minska den kommunala förbrukningen. Att många gör lite kan ge en stor effekt.
- Använd de mest effektiva bevattningsmetoderna och bevattna det som ska bevattnas, inte lönsamt för alla grödor.

Vattenbesparande åtgärder: Mona presenterade lite kort om kommunens arbete med informationspridning om vattenanvändning. Många förslag på åtgärder diskuterades, här följer en kort sammanfattning:

- Sänka trycket i ledningarna. Detta är en nödåtgärd som VA kan göra.
- Stänga vattnet vissa delar av dygnet.
- Det kan vara en risk att centralisera vatten, är det tryggare med en decentraliserad vattenförsörjning.
- Bevattningsdammar: kan vara komplicerat att få tillstånd. De kan vara bra som komplement men går inte att helt förlita sig på som end källa till bevattning.
- Det krävs beteendeförändringar, man glömmer fort att spara när det finns gott om det.
- Det kan vara tryggare med grundvatten än ytvatten vad gäller avsiktligt sabotage.
- Det är viktigt att ha med vattenbesparande åtgärder i ett tidigt skede. Och att ha koll på hur mycket vatten som faktiskt behövs!
- Hör priset på VA så sänks förbrukningen.
- Ekonomiska incitament kan fungera, exempelvis att mäta lägenhetsförbrukning istället för förbrukning för fastigheten, vid genomförda projekt har detta visat på en sänkning med 20 %.
- Hur mycket vatten går det egentligen åt vid tillverkning av mat.
- Elpriser har också påverkat, duscharna har varit kortare.